

garmond letter gezet, terwijl de nadrukken B en C (1) beide met descendiaan type gedrukt zijn.

Ofschoon dit nu in regelrechten strijd is met het getuigenis van den zetter, die voor den nadruk van Bronkhorst juist van garmond letter sprak en de mededeeling van Holtus, volgens welke de letter van den nadruk kleiner was dan die van het origineel, nog een oorzaak te meer is, om niet al te bepaald te spreken (2), blijf ik toch met den heer Loosjes vooralsnog de exemplaren, die hij onder letter A beschreef voor de eerste uitgave houden, al is er eerlijk gezegd, wanneer men alleen op het uiterlijk afgaat, wel eenige reden om dezen druk eer dan de anderen aan de persen van Bronkhorst toe te schrijven. De beide andere drukken staan toch zoo ver beneden het peil van het uitnemend drukwerk, dat Bronkhorst vóór en na zijn bannissement leverde, dat zelfs den spoed, waarmede hij dit pamflet in de wereld bracht, zulk een verschil niet geheel verklaart.

Hoe is het nu echter met de nadrukken B en C, door den heer Loosjes aan de drukkerij van Bronkhorst toegerekend? Er is, na al wat wij hoorden, niet alleen geen enkele grond om met dien heer voor deze beide de herkomst van een zelfde drukkerij aan te nemen; integendeel het aanwezig zijn van zulk een enorm getal exemplaren van den eersten nadruk op 18 November 1781 verbiedt ons, ook maar aan de mogelijkheid daarvan te denken. Bovendien is er meer dan eene oorzaak om den nadruk B aan eene andere drukkerij toe te schrijven. C is namelijk (evenals A) bij het innaaien met drie steken recht op en neer door de rug-marge vastgestoken en niet van achteren door de vouw der vellen, zooals dit bij B het

---

(1) Zie Loosjes a. w. bl. 30.

(2) Zie Bijlage III.